

A diadalmas nő.

Írta: GERŐ ÖDÖN.

Kultúránk olyan, amilyen. Erőknek egymásra és egymással hatása, eredőknek erőkből kialakulása. Talán igazán az, aminek Fichte mondotta: minden erőnek műveltetése, hogy teljesen függetlenek legyünk mindattól, ami nem mi magunk vagyunk. Ne panaszoljuk tehát a kultúra csődjét vagy egyéb bukását, amiért a kultúrnépek megint háborúba keveredtek. A háború is a meglevő kultúra meglevő erőinek egymásra hatása. Kultúránk olyan, amilyen, s a háború ennek a kultúrának az egyik nyilvánulása. Függetlenek leszünk általa sok mindentől, ami nem mi magunk vagyunk. »Kitör belőlünk igazi természetünk«, ez ennek a függetlenítésnek igazi neve. Ha a háború csak a kultúra ellenére lehetséges, úgy a kultúra nem valóságos erők összeműködése, nem a társadalmi, gazdasági, szellemi erők egymáshatása, hanem csak illúzió. Valahol azt olvastam az ilyen illúzióról, hogy az emlékezés anyagát reális külső jelenségekkel egybeolvasztja és realitásukban résztvenni látszik. A kultúra olyan, amilyen; olyan, amilyent megérdemlünk, vagy talán olyan, amilyent nem érdemlünk meg, a háború, a világháború, az emberpusztítás, a világrengés ennek a megérdemelt vagy meg nem érdemelt kultúrának igazi nyilvánulása.

A nők talán jobban megértik, mert hiszen a maguk élete, a maguk mindennapisága árán szerzett megértéssel értik meg, hogy a kultúrának sok olyan nyilvánulása van, amely a kultúrillúziókkal ellentétes. Egész sor olyan érvényesülése van, amely értékszámba megy, pedig csak látszatérték. Vajjon a jogegyenlőség uralma nem ilyen látszatérték-e? A kultúra telistestele van ámitásokkal, önámításokkal és mások ámitásával. A nők tegnapi és mai társadalmi és gazdasági helyzete is kultúrnyilvánulás. Vajjon jut-e eszünkbe valamikor is, hogy a kultúra csődjéről, a kultúra másnemű bukásáról szójunk, amiért a nő helyzete merő jogtalanság, alárendeltség és elfogultságok közé szorítottság?

A kultúra nyilvánulásai éppen csak a szomorúságuk vagy az örvendetességük foka szerint különböznek egymástól, de a mai szellemi, ösztönbeli, erkölcsi, társadalmi és gazdasági erőknek minden eredője kultúrnyilvánulás. A háború nem a kultúra ellenére lett, hanem a kultúrából támadt. Az a kérdés, hogy ki mennyi szomorúsággal, ki mennyi örömmel vagy közönyösséggel fogadja!

És abban nincs igazunk, hogy a háborút azért tartjuk kultúrával ellenesnek, mert az evolúciót megszakítja. Az evolúció mindig harc volt. A természetben való evolúció a természeti szervezetek harca az elsőségért, a felsőségért, a társadalmi evolúció a társadalmi szervezetek ilyen küzdelme. A nők jogáért, egyenlőségéért, jogos és szükséges hatalmi érvényesüléseért való küzdelmünk is ilyen evolúciós törekvés. Csakis a felsőségért való, a hatalomért való harc az igazi evolúció. Nekem nagyon fáj, nekem mélységes

gyászom a háború, de nem az evolúció szempontjából fájlalom. És azok, akik a társadalmi kultúrát úgy akarják fejleszteni, hogy az a jogtalanságokat, ha kell, erőszakosan is megszüntesse: a háborút csakis az emberi együttérzésnek és részvételnek s az illúziók elvesztésén való gyásznak szempontjából nézhetik annak, ami, de lehetetlen, hogy a kultúra magaslatáról a kultúra csődjének lássák. Minden kultúra olyan, amilyen, s minden kultúra annyi háborút, öldöklést, pusztítást érlel, amennyi tőle telik.

A kultúra nem pusztult el a végzetes, gyászt ontó háború ellenére sem. Hiszek a világ életében, az emberiség nemesedésében annak ellenére, hogy a világon a háború úrrá tette a halált, s hogy a nemesiséget rontó minden elem fölszabadult. A kultúra finomodása a háborúk ellenére folyvást folytatódott, az illúziók szépsége az öldöklések dacára jobban-jobban eluralkodott a lelkiütemeken, egyesekén, osztályokén, népekén és gyönyörűséges ideológiákat érlelt. Csakis egy-egy ideológiát ért kisebb-nagyobb fölbontás egy-egy nagy háború folytán, de a fölborult ideológia talpra állt és tovább is kultúrelem, kultúrát formáló tényező maradt. Sokat szenvedek a háború miatt, sok együttérzésem háborog, sok irtózásom dúlja az illúzióimat, de a kultúrába belegyökerezettségem, beleolvadtásom, a vele való azonosságom folytán nem tudom a háborút a kultúrán kívül nézni és nem tudom a háborút olyannak látni, hogy nem a saját magunk világának erőiből, akarásaiból, ösztöneiből, bűneiből és érenyiéből fakadt.

Kultúránk legszebb vívmányai, a fejlődés legértékesebb, nyilvánulásai közé tartozik a jogaiért küzdő nő. Minden diadal, amelyet ez a nő arat, a háborút kiszorítja a kultúrnyilvánulások közül. Nem is a szenvedő, nem is a szenvedéssel együttérző nő, hanem a diadalmas nő rontja le a háború hatalmát. A háború áldozataiért való szenvedés, a háború irtózatainak tehetetlen végigszenvedése lehet jogforrás, de a háborúk bukása, a háborúk megszűnése a női jogok egyetlen igazi biztosítója. Az egyenlőjogú asszony nem tűrhet olyan kultúrnyilvánulásokat, amelyekben ő nem vehet részt tevékenyen, amelyek rajta kívül levő, általa nem érvényesíthető erőket mozgósítanak. Az evolúció harc, de a nők a hatalomért és felsőségért való abban a harcban, amelynek természeti vagy társadalmi élet a neve, nem tűrhetik meg az olyan erők jelentkezését, amelyekkel ők nem rendelkezhetnek. A nőnek tehát, ha a maga egyenlőjogúsítására szert akar tenni, s ha a, maga társadalmi, gazdasági, politikai egyenlőjogúságát meg akarja majd tartani, minden tehetségével, akarásával, életösztönével, minden életlehetőségnek latbavetésével azon kell majd lennie, hogy a háborút kiirtsa.

Nem a mélyen érző, nem a szenvedő, nem a finomságokat és jóságokat mindenk fölötte érvényesítő nőtől, nem a férje s fiai életét féltő, nem a háza nyugalmaért aggódó, nem a rettenetességektől irtózó nőtől várjuk a segítséget a háborúk ellen való harcban, a háborúnak a kultúrából való kiirtásához, hanem a diadalmas, az emberi jogaira szert tett, a társadalmi szervezetben erejéhez és értékéhez méltón elhelyezkedett nőtől. Ha majd a nő »független lesz mindattól, ami nem ő maga«, ha majd az elsőségért, felsőségért és hatalomért való nagy küzdelemben, az evolúció folyamában résztvehet a maga szabad erejével: a háború megszűnik kultúrnyilvánulás lenni és megszűnik maga a háború.